

‘Het goede onderscheiden’ (Mattheüs 4: 1-11) overweging 26 februari

Gemeente van Jezus Messias

Waar ben ik dankbaar voor? Wat geeft mij positieve energie? Met deze vragen probeer ik iedere dag te beginnen. Het leg een positieve basis voor de dag die komt. Even de focus richten op het goede in je leven: dat wat vreugde geeft, dat wat een glimlach op je gezicht tovert. Je creëert dan een goede basishouding om jezelf en anderen tegemoet te treden.

‘Dankbaar zijn’ is gekoppeld aan positieve gevoelens. Door even op dit positieve je aandacht te richten zie je de zon schijnen. De basis is goed. Dat wat jou goede energie geeft is vaak gelegen in kleine zaken: dat iemand naar je verhaal wil luisteren; het zien van de eerste sneeuwkllokjes in de tuin, het buiten zien spelen van kinderen; het drinken van een kopje thee met je geliefde; het zingen van een lied in een viering. Mij geeft het een positieve flow, als ik me kort concentreer op de vaak kleine, maar bijzondere parels in mijn bestaan.

In plaats van te beginnen met het goede in ons leven, starten we vaak met het negatieve. In ons zit een spontane reflex om de beren op onze weg te zien, de demonen om ons heen. We kijken eerder naar iemand die ons heeft gekwetst, die in onze ogen een rotte opmerking maakte, dan naar iemand die een positief compliment gaf. Ik weet ook niet waarom, maar zo werkt ons brein schijnbaar. Al zeggen honderd kerkgangers tegen mij dat de viering ze positief heeft geraakt, dan blijft vaak die ene die het niks vond als een oorworm in mijn hoofd zeuren. Voor je het weet start ik de volgende dag met die ene kritische opmerking, en begin ik met een rot gevoel. Beter is de dag te starten met het positieve. Maar dat gaat niet vanzelf. Dat vraagt om een bewuste blik op het goede dat er wel in mijn, in ieders leven te vinden is.

Niet alleen geeft het mij een goede basis om de dag positief te starten; het helpt me ook om de Eeuwige op het spoor te komen. Liefde, aandacht, het goede; dat is synoniem voor de Eeuwige. God als Liefdevolle Aanwezigheid.

De dag te starten met ‘dat waar ik dankbaar voor ben’ is geen idee van mezelf. Het is een hartstochtelijk pleidooi van priester, internetpastor en Jezuïet, Nicolas Sintobin. Hij timmert flink aan de weg met podcasts, boeken, en een eigen website. ‘Start de dag met te zien wat je vreugde geeft’, is een beetje zijn motto. Het is een belangrijk onderdeel van wat hij noemt: ‘een moderne versie van de Ignatiaanse spiritualiteit’. Zo geloven dat je in je leven vreugde ervaart.

In zijn boekje: 'Op het kompas van de vreugde'; herschrijft hij de 'geestelijke oefeningen' die de stichter van de Jezuïeten, Ignatius van Loyola, zijn leerlingen naliet. Het gaat bij Ignatius steeds om de vraag: 'wat is volgens de Eeuwige echt belangrijk voor mij?' Want wat waardevol voor je is, dat maakt je positief.

Geloven wil je richten op dat wat er werkelijk toe doet in het bestaan en niet op uiterlijkheden. Of wat anderen van je vinden. 'Ten diepste gaat het in de Ignatiaanse spiritualiteit om innerlijke vrijheid', aldus Sintobin. 'Verlost van de dwang om rijk te worden, door iedereen geliefd.'

De tekst van deze zondag: het tweegesprek tussen 'Jezus en de duivel in de woestijn', lijkt wel op een heel korte samenvatting van de Ignatiaanse spiritualiteit. Richt je op de Eeuwige, op dat wat van waarde is, en niet op wat de buitenwereld van je verwacht of belangrijk vindt. Probeer te onderscheiden wat wezenlijk is. Laat je niet verleiden zijwegen in te slaan. Toen ik de tekst van vanmorgen las en herlas, moest ik gelijk aan het boekje 'Op het kompas van vreugde' van Sintobin denken. Geloven is het beheersen van de kunst van de onderscheiding. Geloven is onderscheid maken tussen wat inspireert, dat wat je hoofd omhoog heft en dat wat energie vreet en je naar beneden haalt.

"Hemel en aarde zijn mijn getuigen dat ik u vandaag de keus heb gegeven tussen leven en dood, zegen en vloek. Kies dan toch het leven", houdt de Eeuwige ons voor. (Deuteronomium 30: 15-20). Kortom: kies dat wat jou leven, energie geeft.

De Messias wordt in de door Mattheüs weergegeven dialoog uitgedaagd door de duivel. De grote tegenspeler van de mens, de beproever, je schaduw, alles wat je afhoudt van je eigen vrijheid, je eigen verlangen naar het goede, het wezenlijke. De duivel is niet een mensachtig type op bokkepoten en twee horentjes op zijn of haar hoofd; duivel is symbool voor alles wat ons afleidt van de weg naar je hart, de liefde voor de Eeuwige, jezelf en de ander. De Messias moet onderscheiden wat nu werkelijk van belang is.

De duivel, de tegenspeler van de mens, toont de Messias heel de wereld. Je kunt de hele wereld krijgen, als je mij volgt. Het is de verleiding om macht, om een groot ego, om aanzien; ja de hele wereld kan aan de voeten liggen van de Messias. Maar is dat nu wat werkelijk belangrijk is? Door iedereen aanbeden te worden en ondertussen de relatie met de Eeuwige, met de werkelijke liefde, met dat wat er toe doet; te verliezen. En wie de relatie met de Eeuwige verliest, verliest uiteindelijk zichzelf.

Voor je het weet zie je niet meer waar je dankbaar voor bent, maar ben je overgeleverd aan de macht van aanzien en populariteit. Er is moed voor nodig en lef om als mens bij het wezenlijke te blijven. Moed om te gaan voor het kleine geluk, het kleine gebaar van aandacht, de zachte kracht van liefde en niet die van het hebben van een grote naam, het succesvolle leven. De Messias weet het positieve te onderscheiden van het negatieve. Dan zijn er de engelen, de goede machten, die Hem omringen.

De dialoog tussen de Messias en de duivel laat zich lezen als een oproep om te onderscheiden tussen dat wat je werkelijke aandacht geeft en dat wat loze aandacht is.

Dit onderscheiden heeft volgens mij ook te maken met durven loslaten. Een durven ingaan waarvan je niet weet waar hij uitkomt. Dus niet vasthouden aan allerlei uiterlijkheden, als status, inkomen, studie, maar uitgaan van je eigen talenten, je eigen ik. En dan de moed hebben om onbevange je eigen weg te gaan. Wie loslaat, en niet ingaat op de, om het maar eens traditioneel uit te drukken: 'de verlokkingen van de duivel', modern vertaald: 'de aandacht die de maatschappij je toedicht', die is pas echt vrij. Laat los, stop met controlegedrag, alles vast willen houden en plannen, dan kun je je laten meenemen door de Virje Geest van de Eeuwige. Wie wil behouden, wie krampachtig vasthoudt aan wat anderen je influisteren wat belangrijk is, die verliest. Die raakt zichzelf kwijt. Laat los de drang om geliefd te zijn en ontdek de liefde van de Aanwezige in je bestaan.

De weg van het onderscheiden start in de woestijn. Plek van leegte, van afwezigheid, van het totale niets. Het is ook symbool voor het durven uithouden met je zelf. De weg naar je innerlijk te gaan, los te laten wat je bindt en vasthoudt. Durven staan in de leegte en op zelfonderzoek uit te gaan en je afvragen: richt ik mijn leven in naar wat anderen van me vinden of durf ik mijn eigen weg te gaan, mijn eigen talenten te vertrouwen.

De weg van onderscheiden is een innerlijke weg. Durven kijken naar waar jij je door laat bepalen. De aandacht van de wereld, de anderen, het applaus, of durf je in alle eenzaamheid te vertrouwen op je eigen kracht en talent. Heb je het lef te staan voor je eigen idealen en ideeën of laat je je kop hangen naar wat de wereld denkt en van je vindt. De Messias kiest niet voor de aandacht van de wereld, maar voor de liefdevolle aanwezigheid van de Eeuwige.

Naar mezelf toe vertaald: zeg ik in de kerk wat ik meen dat er gezegd moet worden, of laat ik mijn oren hangen naar wat de kerkgangers graag willen horen. Durf ik mijn eigen weg te gaan. Tegen de stroom van aandacht en populariteit in.

Dit betekent soms eenzaamheid. Niet gaan voor de grootheid van je ego, maar nederig durven zijn.

Hier gaat het gedicht van Joost Zwagerman volgens mij over. Het gaat om je bestaan, je ziel, je zijn. In de woestijn is er even niets, zelfs God, de Eeuwige is even niet te vatten en te begrijpen:

Hij is er niet.
Hij is alomvattende
Afwezigheid

Maar dan en juist dan is er de ontdekking van opstanding, van nieuw leven.

Toch is Hij hier.
Dagelijks staat Hij in mij op.

Op deze eerste zondag in de veertigdagen tijd wordt ons de keuze gesteld; willen we de wereld aan onze voeten, of willen trouw zijn aan ons diepste zelf. De zoektocht naar werkelijk geluk is de weg van geloof: de ontmoeting met God als Aanwezige liefde aangaan. En zullen we werkelijk dankbaar worden.

Moge het zo zijn.

22 februari 2023
De Ruimte

Jeroen Jeroense

Bestaan

Nochtans belijd ik
dat ik, tegen de klippen op,
uiteindelijk in Hem geloof.
Zijn grootste en finale wapenfeit:
Hij is er niet.
Hij is alomvattende
afwezigheid.
Erg is dat niet.
Ik ben er evenmin.
Dat schept een band.
In Zijn voldongen vacuüm
houdt Hij zich uit de aard der zaak
en uit principe blind en doof.
Dat is verdrietig:
men verlangt naar Hem.
Toch is Hij hier.
Dagelijks staat Hij in mij op.
Men ziet dat niet.
Ik kan daar niets aan doen.
Het is Gods rotstreek in een notendop.

Joost Zwagerman